

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

door Drs. F. Graafstal

I. Inleiding

Nog niet zo lang geleden kon het voorkomen (het gebeurde in Duitsland, kort na de eerste oliecrisis), dat een onderneming een redelijk fraaie jaarrekening publiceerde, weinig of nietszeggende informatie gaf over de gang van zaken na balansdatum, en . . . binnen een maand na verschijnen van de jaarrekening failliede als gevolg van na balansdatum geleden verliezen. De - te goeder naam en faam bekend staande - Duitse accountant, die de desbetreffende jaarrekening van een goedkeurende verklaring had voorzien, kon toen desgevraagd antwoorden, dat de jaarrekening duidelijk afsloot op de „Bilanzstichtag”, zijn controle dus eveneens, en dat hij derhalve geen verantwoordelijkheid droeg aangaande wat daarna wel mocht zijn gebeurd. Hij lichtte dat verder toe met de opmerking, dat hij wel ontwikkelingen in het nieuwe jaar volgde, echter strikt beperkt tot ontwikkelingen met betrekking tot per balansdatum reeds bestaande posities (afloop van vorderingen, voorraden, e.d.). En aan wat er was gebeurd na de datum, waarop zijn verklaring was gedateerd (die lag enige maanden vóór de datum van de, kennelijk in verband met de intern opgetreden moeilijkheden verlate, publicatie) had hij in het geheel geen boodschap.

Zo'n opvatting is thans - ook in Duitsland - niet meer mogelijk. Maar laten wij eerlijk zijn: ook in ons land is de aandacht, die heden ten dage aan vraagstukken rondom „Gebeurtenissen na balansdatum” wordt gegeven, heel wat intensiever dan een decennium terug. De *Wet op de Jaarrekening*, in werking getreden in 1971, spreekt er in het geheel nog niet over. Het NIVRA kreeg in 1972 aandacht voor het vraagstuk, stelde een commissie in, waarna het tot 1976 duurde voordat een ontwerp ter discussie werd gepubliceerd; een daarvan nogal afwijkende Ontwerp Meningsuiting volgde in 1979. Het *Tripartiete Overleg* gaf in september 1979 een Voorontwerp van Beschouwingen uit, getiteld „Gebeurtenissen na balansdatum; datering van de jaarrekening”. Daarbij kon worden gesteund op de in 1978 vastgestelde *International Accounting Standard Nr 10*, handelend over „Voorwaardelijke baten en lasten; gebeurtenissen na balansdatum”. In het recentelijk ingediende *Wetsontwerp aanpassing B.W. aan de vierde EG-richtlijn* is inmiddels op meerdere plaatsen expliciet sprake van verwerking c.q. vermelding in de jaarrekening van gebeurtenissen na balansdatum.

Vanwaar die groei in interesse? Die zal mogelijk ten dele te maken hebben met de ommekeer, die zo rond 1970 in de economische ontwikkeling plaats vond. De periode daarvóór was een tijd van groei, een tijd waarin in het algemeen niet zoveel zorg bestond over de ontwikkelingen na de balansdatum; dat wordt anders in de periode daarna. Daarnaast - en wellicht belangrijker - is als factor te herkennen de maatschappelijke ontwikkeling ter zake van de aan jaarverslaggeving te stellen eisen.

Het is thans een vrij algemeen aanvaard uitgangspunt, dat, wil de lezer van een jaarrekening een reële basis hebben voor evaluatie en beslissingen, hij moet weten wanneer dat document is opgesteld en ervan moet kunnen uitgaan dat de cijfers zijn bepaald met de op die datum aanwezige kennis. De lezer moet er voorts op kunnen rekenen dat de informatie, op het moment dat die beschikbaar komt, geactualiseerd is, dat wil zeggen ook omvat belangrijke ontwikkelingen of gebeurtenissen, die na afloop van het verslagjaar hebben plaats gevonden. De lezer behoeft die kennis ter aanvulling (of zelfs wijziging) van het door de jaarrekening bij hem opgeroepen beeld. Niet-vermelding, zo zegt IAS 10, zou de mogelijkheid van gebruikers van jaarrekeningen aantasten om de juiste waarderingen te doen en beslissingen te nemen.

II. Ontwerp-beschouwing Tripartiete Overleg

Als wij nu iets verder willen ingaan op de normen, welke thans in ons land gelden met betrekking tot *verwerking* (d.i. aanpassing van de bedragen van activa, passiva en/of resultaten) dan wel *vermelding* (d.i. mededeling in de toelichting) van gebeurtenissen na balansdatum in de jaarrekening, gaan wij eerst te rade bij het reeds genoemde Ontwerp van Beschouwingen T.O. Dit stuk verkeert weliswaar nog in de ontwerp-fase, maar er zijn redenen om aan te nemen dat het aldaar uitgesprokene grotendeels reeds geconsolideerde opvattingen betreft. Die redenen zie ik in de omstandigheid, dat bij vergelijking met toonaangevende buitenlandse normen en met IAS 10 een grote mate van overeenkomst blijkt, terwijl voorts naar mijn indruk bij het T.O. weinig of geen scherp afwijzend commentaar is binnengekomen.

De *Ontwerp-Beschouwing T.O.* komt in het kort hierop neer. Gebeurtenissen na balansdatum zijn gebeurtenissen die zich voordoen *na* de balansdatum doch *vóór* de datum van de jaarrekening. Laatstgenoemde datum is die waarop de jaarrekening door het bestuur wordt opgemaakt (bij structuurvennootschappen: door de Raad van Commissarissen vastgesteld). Die gebeurtenissen nu worden scherp onderscheiden (dat onderscheid vindt men, met kleine nuances, internationaal bezien overal terug) in de twee volgende categorieën.

1. *Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum:* deze dienen in de jaarrekening te worden *verwerkt*.

2. *Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum.* Deze behoeven noch verwerking noch vermelding *tenzij*:

a. de gebeurtenissen een zo grote betekenis voor de onderneming hebben dat duidelijk is dat *voortzetting* daarvan (of van een belangrijk deel) niet meer mogelijk is, of reeds tot discontinuïteit is besloten; aanpassing van de cijfers op basis van stopzetting is dan het logische gevolg;

b. de gebeurtenissen bestaan uit de totstandkoming van *wettelijke regelingen met terugwerkende kracht*: dan dient de invloed daarvan in de jaarrekening te worden verwerkt;

c. de gebeurtenissen een *uitzonderlijk grote financiële betekenis* (nadelig of voordelig) hebben. Deze kunnen niet leiden tot aanpassing der cijfers (er is immers

geen reflectie op de situatie per balansdatum), maar zij behoeven wel vermelding. Begrijpelijke eisen daarbij zijn dat de aard van de gebeurtenissen wordt vermeld met, zo mogelijk, een schatting van de financiële gevolgen.

De Ontwerp-Beschouwing geeft geen voorbeelden. Bij de gebeurtenissen van de eerste categorie (die welke nadere informatie geven over de situatie per balansdatum) zal men moeten denken aan situaties als de volgende: aanpassing van de waardering van een vordering op een debiteur op grond van een na balansdatum bekend geworden faillissement, hetgeen de indicatie oplevert dat de vordering reeds per balansdatum niet meer volwaardig was; het treffen of aanpassen van een voorziening ter zake van een uitspraak over een reeds per balansdatum lopend rechtsgeding.

De Ontwerp-Beschouwing geeft evenmin voorbeelden van gebeurtenissen met een „uitzonderlijk grote financiële betekenis” (sub 2-c). Daarbij zal zeker moeten worden gedacht aan calamiteiten als brand en nationalisatie, of aan verlies van een zeer belangrijk agentuur, maar ook aan vreugdevolle gebeurtenissen als de verkoop van activa met zeer grote boekwinst. In de buitenlandse literatuur c.q. statements worden meestal ook tot de onderwerpen die vermelding behoeven gerekend: uitgifte van aandelen, aangaan van langlopende schulden, verwerving van deelnemingen, daling van beurswaarde van beleggingen, valutaverliezen, e.d. Maar aldaar wordt - zoals wij nog zullen zien - het criterium voor vermelding niet zo angstvallig gelimiteerd als in de formulering „uitzonderlijk groot” van het T.O.

Ik heb overigens weinig reden tot commentaar op de klare regels van de Ontwerp-Beschouwing T.O., die in hun formuleringen merendeels ook reeds de motivering dragen. Slechts één opmerking. De gebeurtenissen, vermeld onder 2.a. en 2.b. (inzake discontinuïteit en regelingen met terugwerkende kracht) zijn door het T.O. ingedeeld als gebeurtenissen van de tweede categorie, die echter bij wijze van uitzondering moeten worden behandeld op dezelfde wijze als gebeurtenissen van de eerste categorie (*verwerken* in de jaarrekening). Het is de vraag of zo'n indeling wel nodig is. Mij lijkt ook wel ruimte te bestaan voor de opvatting dat er geen sprake is van uitzonderingen, omdat het in wezen ook gebeurtenissen betreft die nadere informatie geven over de situatie per balansdatum. Misschien zijn op grond van dergelijke overwegingen de bedoelde „uitzonderingssituaties” in IAS 10 niet als zodanig behandeld. Ontwikkelingen ter zake van discontinuïteit worden daar direct geplaatst in de categorie gebeurtenissen die moeten leiden tot aanpassing van de jaarrekening, en wettelijke regelingen met terugwerkende kracht worden niet genoemd.

Het laatste kan echter ook gevolg zijn van de overweging, dat in een behoorlijk bestuurde staat dergelijke regelingen niet tot stand (behoren te) komen!

Ten slotte zij nog vermeld, dat de Ontwerp-Beschouwing ook aandacht geeft aan gebeurtenissen *na* de datum van opmaking c.q. vaststelling van de jaarrekening. Zolang derden geen kennis hebben kunnen nemen van de jaarrekening (of gegevens daaruit), kan zonder meer een nieuwe jaarrekening (met nieuwe datering) worden opgemaakt c.q. vastgesteld. Hebben derden wel ken-

nis kunnen nemen van (gegevens uit) de jaarrekening dan dient de jaarrekening te worden ingetrokken en een verbeterde jaarrekening te worden opge-
maakt c.q. vastgesteld. Dit laatste zou nog kunnen tot aan de algemene ver-
gadering van aandeelhouders. Ik kom daarop nog terug bij de hierna volgende
bespreking van het Wetsontwerp aanpassing B.W. vierde EG-richtlijn.

III. Wetsontwerp aanpassing B.W. aan vierde EG-richtlijn

Het is natuurlijk verleidelijk om na te gaan wat van de regels van de Ontwerp-
Beschouwing T.O. is terug te vinden in genoemd Wetsontwerp. Als in dit op-
zicht belangrijke bepalingen noem ik artt. 384 lid 2 en 392 lid 1-i. Ik geef de
relevante gedeelten onderstaand weer.

Art. 384 lid 2: „... Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden vóór het
einde van het boekjaar, worden in acht genomen, indien zij
vóór het opmaken van de jaarrekening zijn bekend geworden.
Worden zij bekend na het opmaken van de jaarrekening doch
vóór de algemene vergadering waarin deze wordt behandeld,
dan wordt de jaarrekening aangepast. . . .
Worden zulke verliezen en risico's bekend na de vaststelling en
goedkeuring van de jaarrekening, dan bericht het bestuur
daaromtrent onverwijld aan de leden of aandeelhouders en
legt het een mededeling daaromtrent neder ten kantore van
het handelsregister.”

Art. 392 lid 1-i: „... een opgave van belangrijke verliezen en risico's die na het
einde van het boekjaar zijn ontstaan, onder mededeling van
hun omvang . . .” (als één der aan de jaarrekening en het jaar-
verslag toe te voegen gegevens).

Art. 384 lid 2 behandelt de „gebeurtenissen” van de eerste categorie. Het loopt,
voor zover de „gebeurtenissen” plaats vonden vóór de opmaking der jaarre-
kening, parallel met de hiervoren behandelde T.O. Ontwerp-Beschouwing, zij
het met de volgende verschillen. Het wetsontwerp spreekt van „bekend wor-
den”, het T.O.-ontwerp van „zich voordoen”; waarschijnlijk geen wezenlijk ver-
schil. Een belangrijker verschil is dat het wetsontwerp de „gebeurtenissen” be-
perkt tot de *nadelige*: „verliezen en risico's”. Dit moge wellicht verklaarbaar zijn
uit de omstandigheid, dat art. 384 lid 2 is opgehangen aan het voorzichtigheids-
beginsel, maar het valt niettemin te betreuren. Te hopen valt dat aanpassing
zal plaats vinden aan hetgeen internationaal algemeen aanvaard is, namelijk
dat de desbetreffende regel zowel op ongunstige als op gunstige gebeurtenis-
sen betrekking heeft.

Artikel 384 lid 2 gaat, evenals de Ontwerp-Beschouwing T.O., verder door ook
in ogenschouw te nemen wat moet gebeuren wanneer de gebeurtenissen be-
kend worden *na* het opmaken van de jaarrekening. Ook het wetsontwerp
schrijft rustig voor, dat bij bekendwording vóór de aandeelhoudersvergade-
ring de jaarrekening moet worden aangepast! Dit is natuurlijk, als men zich rea-

liseert wat bij publicerende vennootschappen zoal moet gebeuren tussen opmaking c.q. vaststelling der jaarrekening en de aandeelhoudersvergadering, een op praktische gronden bijna onmogelijke eis. Het zou voldoende zijn wanneer datgene wat in het huidige ontwerp vereist wordt ten aanzien van verliezen bekend geworden *na* de goedkeuring van de jaarrekening door de aandeelhoudersvergadering (nl. bekendmaking aan aandeelhouders en neerlegging van een mededeling bij het handelsregister), ook zou gelden voor gebeurtenissen, bekend geworden in de periode liggend tussen de opmaking c.q. vaststelling van de jaarrekening en de aandeelhoudersvergadering. Dit zou redelijk goed aansluiten bij hetgeen thans reeds geldt voor ondernemingen met ter beurze genoteerde fondsen. Slechts in extreme situaties zou aanpassing van de reeds opgemaakte c.q. gepubliceerde jaarrekening moeten worden voorgeschreven. Ik denk bij extreme situaties aan gebeurtenissen van zó ingrijpende aard, dat deze de reeds opgemaakte c.q. gepubliceerde jaarrekening duidelijk misleidend maken, niet aan elk geval waarin gegevens bekend worden, die „van belang zijn voor het inzicht dat de jaarrekening . . . behoort te geven”, zoals het wetsvoorstel verlangt.

Artikel 392, lid 1-i., behandelt de *tweede* categorie Gebeurtenissen na balansdatum (die inzake situaties welke *na* balansdatum zijn ontstaan). Ook hier geldt als bezwaar, dat vermelding ten onrechte wordt beperkt tot negatieve ontwikkelingen. Anderzijds zie ik in het door het wetsontwerp gebezigde criterium „belangrijk” een verbetering ten opzichte van het door het T.O. gehanteerde begrip „*uitzonderlijk grote* financiële betekenis”, hetwelk wellicht onbedoeld - toch wel als erg beperkend overkomt.

Er is nog een bepaling in het wetsontwerp, die verband houdt met ontwikkelingen na balansdatum, en wel art. 387 lid 3. Dit zegt: „Indien redelijkerwijs een buitengewone waardevermindering van vlottende activa op korte termijn valt te voorzien, mag bij de waardering hiermede rekening worden gehouden.” De (korte) toelichting zegt dat daarmede wordt toegestaan rekening te houden met een - per balansdatum - nog niet ingetreden, doch wel ophanden zijnde waardevermindering. Ik heb geen behoefte deze mogelijkheid (let wel: geen verplichting!) sterk te critiseren, doch wil er wel op wijzen dat deze eigenlijk strijdig is met het beginsel, dat verliezen en risico's, die na het einde van het boekjaar zijn ontstaan, wel worden *vermeld*, doch niet worden *verwerkt* in de jaarrekening. Voor zover ik heb kunnen nagaan zal een dergelijke mogelijkheid ook niet stroken met desbetreffende normen in de angelsaksische landen.

IV. Internationale standaard nr 10

Hierover kan ik, na het voorgaande, kort zijn. IAS 10 kwam reeds in 1978 in definitieve versie uit, en kon dus als model staan voor de reeds besproken Ontwerp Beschouwing T.O., die in september 1979 werd gepubliceerd. Beide uitingen volgen in hoofdzak dezelfde gedachtengang.

De verschillen (naast die welke hiervoren reeds ter sprake kwamen) die ik signaleer betreffen, lijkt mij, niet veel meer dan nuances. Een eerste verschil

betreft het tijdstip tot hetwelk de „Gebeurtenissen” in acht moeten worden genomen: bij het T.O. tot de datum van opmaking (bij structuurvennootschappen: vaststelling) der jaarrekening, bij IAS nr 10 tot de datum, waarop de jaarrekening wordt vrijgegeven voor publicatie of uitgifte op andere wijze. Maar in de meeste gevallen zullen de twee beslissingen wel vrijwel samenvallen, zodat er geen wezenlijk verschil zal zijn. Zou dit wel het geval zijn, dan lijkt de IAS-datum de voor de gebruiker van de jaarrekening relevante periode beter te dekken.

Er is ook enig verschil in de omschrijving van de gebeurtenissen van de tweede categorie (die welke in de toelichting worden vermeld). Het T.O. beperkt vermelding tot gebeurtenissen „die een uitzonderlijk grote financiële betekenis hebben”. IAS 10 hanteert een, naar mijn indruk, toch wat ruimer (en daarmee voor de gebruiker van de jaarrekening zinvoller) formulering, namelijk „gebeurtenissen . . . van zodanige betekenis . . . dat niet-vermelding van invloed zou zijn op de mogelijkheid van gebruikers van jaarrekeningen om juiste waarдерingen te maken en beslissingen te nemen”.

IAS 10 behandelt niet de vraag of er nog iets (en zo ja, wat) zou moeten gebeuren wanneer „gebeurtenissen” bekend worden na de datum waarop de jaarrekening is vrijgegeven voor uitgifte. Ook de hierna nog te behandelen statements van de angelsaksische landen behandelen deze situatie niet. Kennelijk gaat men van de naar mij lijkt, gezonde gedachte uit, dat er eens een eind moet komen aan de periode, waarin jaarrekeningen gewijzigd kunnen of moeten worden, en dat dit einde op praktische gronden moet worden gesteld op het moment waarop de jaarrekening wordt „authorized for issue” (IAS 10 en V.S.) of „approved by the board of directors” (U.K.); de genoemde momenten zullen dicht bij elkaar liggen. Wat daarna gebeurt moet via daartoe geschikte media (rechtstreeks bericht aan aandeelhouders, persbericht, informatie aan beurs, e.d.) bekend worden gemaakt.

V. Buitenland - algemeen

In het voorgaande heb ik reeds gesteld, dat in de landen met redelijk ontwikkelde opvattingen op het terrein van de „accounting” een vrij grote mate van consensus is gegroeid ter zake van „Gebeurtenissen na balansdatum”. Ik zal dan ook niet veel meer behoeven te doen dan in kort bestek nog enkele aspecten vermelden, die mij opvielen bij het doornemen van de statements en literatuur over het onderhavige onderwerp.

VI. Verenigde Staten

Opvallend is, dat het onderwerp „Subsequent events” reeds lang en intensief in de Amerikaanse literatuur (met inbegrip van „statements”) over „Auditing” is behandeld, maar veel minder in de literatuur over „accounting”. Zelfs is het zo, dat soms de laatste naar de eerste verwijst! Nu is het voor een accountant verleidelijk om (ook) in te gaan op de specifieke problematiek die voor hem rijst met betrekking tot „Gebeurtenissen na balansdatum”, maar daarbij zou buiten het opgegeven onderwerp worden getreden.

De belangrijkste aanwijzingen vindt men in „Statements on Auditing Standards”¹⁾, Section 560: „Subsequent Events”. Deze heeft als datum van uitgifte 1972. Uitgangspunt is dat, hoewel financial statements beogen weer te geven de financiële positie op de balansdatum en de resultaten over de op die datum geëigende periode, er toch gebeurtenissen na balansdatum doch „prior to the issuance of the financial statements” kunnen voorkomen, die „have a material effect on the financial statements and therefore require adjustment or disclosure in the statements”.

De lezer ziet reeds dadelijk verschil en overeenkomst met de voorheen besproken regels. De periode waarin de „gebeurtenissen” in acht moeten worden genomen eindigt (net als bij IAS 10) op het tijdstip van vrijgave voor uitgifte van de jaarrekening. En het gaat om „material effects”, een begrip dat ruimer lijkt te zijn dan de „uitzonderlijk grote financiële betekenis” van het T.O.

De onderscheiding naar soorten van „gebeurtenissen” is de bekende: „events that provide additional evidence with respect to conditions that existed at the date of the balance sheet” en „events that provide evidence with respect to conditions that did *not* exist at the date of the balance sheet”.

Van de *eerste* categorie wordt als voorbeeld gegeven een na balansdatum bekend geworden faillissement van een debiteur, hetgeen indiceert dat de desbetreffende vordering reeds per balansdatum niet of moeilijk inbaar was. Daarbij doet het merkwaardig en nog al formalistisch aan, dat wordt toegevoegd dat een en ander niet geldt als de vordering oninbaar zou blijken te zijn als gevolg van een ramp (brand of overstroming), die de debiteur na balansdatum heeft getroffen!

Gebeurtenissen van de *tweede* categorie behoeven *vermelding*, indien „disclosure of them is required to keep the financial statements from being misleading”. Als voorbeelden worden onder meer gegeven: uitgifte van aandelen of obligaties; verwerving van een deelneming; uitkomst van een rechtsgeding. Ook het eerder beschreven verlies op een vordering als gevolg van een ramp, die de debiteur na balansdatum heeft getroffen, wordt genoemd als voorbeeld van gebeurtenissen, die niet verwerkt, wel „disclosed” moeten worden.

Ook wordt er op gewezen, dat wijzigingen in beurskoersen geen gebeurtenissen na balansdatum zijn, die aanleiding mogen geven tot aanpassing. Een mogelijkheid tot afwaardering als bedoeld in het hiervoren behandelde artikel 387 lid 3 van het Wetsontwerp aanpassing B.W. vierde E.G.-richtlijn is in de V.S. dus niet aanwezig.

VII. Canada

De regels in *Canada* (ik ontleen die aan het C.I.C.A. Handbook, Section 3820, handelend over „Subsequent events”) zijn in grote lijnen identiek met die van de V.S.

De eerste hoofdregel is (3820.06): „Financial Statements should be adjusted when events occurring between the date of the financial statements and the

---

¹⁾ Ik gebruik de editie 1980.

date of their completion provide additional evidence relating to conditions that existed at the date of the financial statements". Als enig verschil met de V.S. zie ik, dat als einddatum geldt de „date of completion” van de jaarrekening, niet de „date of issue”. Wij kwamen dit verschil reeds eerder tegen (T.O.: datum van opmaking, resp. vaststelling; IAS-10: „date on which the financial statements are authorised for issue”).

De hoofdregel ten aanzien van gebeurtenissen van de *tweede* categorie luidt (Section 3820.10), dat geen *verwerking*, maar wel *vermelding* moet plaats vinden voor gebeurtenissen, die:

- „a. cause significant changes to assets or liabilities in the subsequent period; or
- b. will, or may, have a significant effect on the future operations of the enterprise.”

Dat lijkt mij een ruime formulering, waarmee de lezer van de jaarrekening goed gediend zal zijn.

VIII. Engeland

In *Engeland* heeft kort geleden (augustus 1980) Statement of Standard Accounting Practice No 17 het licht gezien, getiteld „Accounting for post balance sheet events”. Het is een uiterst helder stuk, en ik meen niet beter te kunnen doen dan hieronder de drie voornaamste paragrafen te laten volgen:

- „21 Financial statements should be prepared on the basis of conditions existing at the balance sheet date.
- 22 A material post balance sheet event requires changes in the amounts to be included in financial statement where:
  - (a) it is an adjusting event; or
  - (b) it indicates that application of the going concern concept to the whole or a material part of the company is not appropriate.
- 23 A material post balance sheet event should be disclosed where:
  - (a) it is a non-adjusting event of such materiality that its non-disclosure would affect the ability of the users of financial statements to reach a proper understanding of the financial position; or
  - (b) it is the reversal or maturity after the year end of a transaction entered into before the year end, the substance of which was primarily to alter the appearance of the company's balance sheet.”

Een en ander zal de lezer vertrouwd in de oren klinken, met uitzondering van paragraaf 23 (b). Dit is een interessante bepaling, die bedoelt te dwingen tot het geven van informatie over transacties die het karakter van „window dressing” hebben. Als gevolg van dat voorschrift zou het verschijnsel van „window dressing”, zo verwacht men, waarschijnlijk uitgebannen of althans gereduceerd worden. Even waarschijnlijk lijkt mij, dat er nogal wat interpretatieverschillen zullen ontstaan aangaande de vraag of de transactie primair bedoelde „to alter the appearance of the company's balance sheet”.

De periode waarbinnen de gebeurtenissen na balansdatum moeten worden verwerkt eindigt met de datum „on which the financial statements are appro-

ved by the board of directors". S.S.A.P. 17 geeft geen aanwijzingen voor latere gebeurtenissen. Zo die voorkomen moeten, ingevolge het „Listing agreement” van de „Stock Exchange”, vennootschappen met ter beurse genoteerde aandelen „notify the Exchange of any information necessary to enable the shareholders and the public to assess the position of the company and to avoid a false market”.

IX. Australië

In dat land is het onderwerp „Gebeurtenissen na balansdatum” geregeld in AAS (Australian Accounting Standard) Nr 8, uitgegeven in september 1978. Deze gebeurtenissen zijn die, welke plaats vinden na balansdatum doch voor de „time of completion”, d.i. „the date of the directors’ resolution to approve the accounts”. Australië ligt dus met het moederland en Canada op dezelfde lijn.

Hetzelfde geldt voor de wijze van behandeling van de twee categorieën van de „gebeurtenissen” (verwerken resp. vermelden). Opmerkelijk daarbij is dat tot de eerste categorie onder meer worden gerekend wijzigingen van belastingwetten na balansdatum, welke retro-actieve werking hebben. Wij zagen reeds dat in de Ontwerp-Beschouwing T.O. dergelijke wijzigingen in de tweede categorie worden ingedeeld, doch dat zij, bij wijze van uitzondering, hetzelfde gevolg (nl. verwerking in de jaarrekening) moeten hebben als gebeurtenissen van de eerste categorie. Ik geef - zoals ik reeds eerder heb laten blijken - voorkeur aan de wijze van behandeling van AAS-8.

X. Duitsland

De opvattingen aldaar wijken thans weinig meer af van de internationaal gangbare. De gebeurtenissen worden ingedeeld in die welke „ihre Ursache vor dem Bilanzstichtag haben, aber erst danach in Erscheinung treten oder bekannt werden”, en die welke „ihre Ursache nach dem Bilanzstichtag haben”.

De laatstbedoelde gebeurtenissen moeten in het „Geschäftsbericht des Vorstandes” worden vermeld, niet in de „Jahresabschluss”. Wezenlijk verschil met de Nederlandse en angelsaksische situatie (vermelding in de jaarrekening) maakt dit niet. Het „Geschäftsbericht” is een in het „Aktienrecht” nauwkeurig geregeld document; het valt ook onder de controle van de „Abschlussprüfer” en wordt in diens verklaring uitdrukkelijk als object van controle naast de jaarrekening genoemd.

Het „Aktiengesetz” kent overigens met betrekking tot „bijzondere waardedalingen” na balansdatum een regeling, die overeenkomt met die welke eerder in dit artikel in hoofdstuk III is beschreven (art. 387 lid 3 van het Wetsontwerp aanpassing B.W. aan vierde richtlijn). Ook in Duitsland wordt dit gezien als een inbreuk op de algemene regel, dat gebeurtenissen na balansdatum, welke geen nadere informatie geven over de situatie per balansdatum, niet in de jaarrekening dienen te worden *verwerkt*.

XI. Frankrijk

De door mij geraadpleegde Franse collega deelde mede, dat hem geen Franse regels ter zake bekend waren.